

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут публічного управління
Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

СІРА ОКСАНА ПЕТРІВНА

МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗВИТОК
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
освітньо-професійна програма – Публічне управління та адміністрування
Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи ДСПУА-21
Сіра Оксана Петрівна

Науковий керівник:
д.е.н, професор
Микитюк Петро Петрович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	6
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ.....	6
1.1. Поняття та значення інвестицій для розвитку територіальної громади	6
1.2. Класифікація інвестицій та джерела їх залучення в громаду	12
РОЗДІЛ 2	20
АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА МЕХАНІЗМУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ.....	20
2.1. Оцінка інвестиційного потенціалу та інвестиційної привабливості територіальної громади	20
2.2. Аналіз проблем, перешкод та факторів, що впливають на залучення інвестицій у розвиток громади	27
РОЗДІЛ 3	34
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	34
3.1. Інструменти стимулювання інвестиційної діяльності в територіальній громаді	34
3.2. Розробка рекомендацій та заходів щодо покращення механізмів залучення інвестицій	40
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ВСТУП

Актуальність проблеми. Залучення інвестицій є одним із ключових напрямів розвитку територіальних громад, оскільки забезпечує оновлення інфраструктури, створення робочих місць, підвищення конкурентоспроможності та фінансової стійкості місцевого самоврядування. Ефективність цього процесу залежить не лише від наявності ресурсів чи перспективних проєктів, а передусім від того, наскільки злагоджено працює механізм інвестиційного залучення — продумана система інструментів, процедур та інституцій, що формують сприятливе середовище для приходу капіталу. Територіальні громади все активніше виступають ініціаторами економічного розвитку, розробляючи інвестиційні пропозиції, налагоджуючи партнерства з бізнесом, міжнародними програмами та громадським сектором. Проте конкуренція за інвестора зростає, і саме якість управління інвестиційним процесом визначає, чи здатна громада перетворити свій потенціал на реальні результати.

Важливу роль відіграють інформаційна відкритість, чіткість адміністративних процедур, наявність стимулів для бізнесу та здатність місцевої влади забезпечити прогнозованість і довіру. Дослідження механізму залучення інвестицій дозволяє оцінити сильні й слабкі сторони інвестиційної політики громади, зрозуміти взаємодію між владою, бізнесом і жителями, а також визначити інструменти, здатні підвищити ефективність управлінських рішень. Аналіз цих аспектів створює основу для формування дієвої стратегії розвитку, що спрямована на стабільний приплив капіталу та підвищення добробуту громади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання залучення інвестицій у розвиток територіальних громад вивчали такі вітчизняні науковці, як О. Ковальчук, П. Микитюк, І. Петренко, Н. Шевченко. Їхні праці висвітлюють теоретичні та практичні аспекти формування інвестиційних стратегій для місцевих громад. Серед зарубіжних дослідників особливу увагу заслуговують роботи М. Портера, Дж. С. Коллінза та А. Сміта.

Мета кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування та практичний аналіз дослідження механізмів залучення інвестицій у розвиток територіальної громади.

Відповідно до мети були поставлені такі основні **завдання**:

- розкрити сутність, роль і значення обліково-аналітичного забезпечення у діяльності органів місцевого самоврядування;
- визначити структуру, складові елементи та інформаційні потоки обліково-аналітичної системи;
- оцінити сучасний стан облікового забезпечення роботи діяльності органу місцевого самоврядування;
- проаналізувати механізм аналітичного забезпечення в управлінні органом місцевого самоврядування;
- надати рекомендації щодо удосконалення методичних підходів до організації обліково-аналітичних процесів;
- запропонувати заходи щодо використання цифрових технологій для підвищення ефективності управлінських рішень на місцевому рівні.

Об'єктом дослідження є процес механізму залучення інвестицій у розвиток територіальної громади.

Предметом дослідження є механізми залучення інвестицій в розвиток територіальної громади.

Методи дослідження. У роботі застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз та синтез — для вивчення теоретичних основ; системний підхід — для комплексної оцінки інвестиційної діяльності; порівняльний аналіз — для виявлення сильних і слабких сторін механізмів залучення інвестицій; методи статистичної обробки даних — для оцінки інвестиційного потенціалу; а також експертні оцінки — для формування рекомендацій.

Практична значимість результатів дослідження Результати роботи будуть використані органами управління Збарзької міської ради для підвищення ефективності процесів залучення інвестицій у громаду.

Запропоновані механізми і рекомендації сприятимуть покращенню інвестиційного клімату, залученню нових інвесторів та раціональному використанню інвестиційних ресурсів. Крім того, впровадження удосконалених механізмів залучення інвестицій сприятиме розвитку інфраструктури, підвищенню привабливості громади для бізнесу та забезпеченню стабільності фінансових надходжень до міського бюджету.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано тези доповідей на тему: «Удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування через ефективне залучення інвестицій, аналітику та забезпечення цивільного захисту населення» наукової конференції молодих вчених, аспірантів та студентів кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу «Інноваційні технології в менеджменті та публічному управлінні» (Тернопіль, ЗУНУ, 27 листопада 2025р.) та «Інтегровані підходи до обліково-аналітичного забезпечення та інвестиційної діяльності в органах місцевого самоврядування: забезпечення сталого розвитку і цивільного захисту» у Х ювілейній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю «Актуальні проблеми економіки, підприємництва та управління на сучасному етапі» (Тернопіль, ЗУНУ, 20 листопада 2025р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

1.1. Поняття та значення інвестицій для розвитку територіальної громади

Інвестиції в контексті територіальної громади — це система цілеспрямованого вкладення матеріальних, фінансових, інтелектуальних або інших ресурсів у розвиток місцевої інфраструктури, господарської діяльності, соціальної сфери з метою забезпечення сталого зростання добробуту населення, підвищення конкурентоспроможності території та зміцнення її фінансової самодостатності. Вони виступають ключовим інструментом реалізації місцевої економічної політики, спрямованої на формування сприятливого середовища для розвитку бізнесу та підвищення якості життя мешканців громади.

На відміну від загальнонаціонального рівня, інвестиції в територіальній громаді мають більш прикладний, адресний характер, оскільки безпосередньо орієнтовані на вирішення локальних проблем — модернізацію інженерних мереж, розвиток житлово-комунального господарства, підтримку малого підприємництва, створення нових робочих місць та розширення податкової бази. Вкладення можуть мати як приватну, так і публічну форму, зокрема через місцеві програми розвитку, грантові ініціативи, механізми державно-приватного партнерства чи залучення коштів міжнародних фінансових організацій.

Важливим аспектом є те, що інвестиції у громадах набувають ознак інклюзивності, тобто мають враховувати інтереси різних груп населення та сприяти рівномірному соціально-економічному розвитку території. На місцевому рівні інвестиційна діяльність відображає здатність громади не лише приваблювати зовнішні ресурси, а й ефективно мобілізувати власний потенціал — людський, природний, фінансовий. Саме поєднання внутрішніх і зовнішніх

джерел фінансування створює основу для формування довгострокової стратегії розвитку [18].

Інвестиційний процес у територіальній громаді охоплює етапи планування, оцінювання, реалізації та контролю за ефективністю використання ресурсів. У цьому контексті важливою є діяльність органів місцевого самоврядування, які виступають координаторами, ініціаторами та гарантами стабільності інвестиційного середовища. Їх завдання полягає у створенні сприятливого клімату для інвесторів, спрощенні процедур отримання дозвільних документів, забезпеченні прозорості управління бюджетними коштами. Інвестиції в територіальній громаді — це не лише капітальні вкладення у матеріальні об'єкти, а й механізм підвищення ефективності управління місцевим розвитком. Вони визначають рівень фінансової спроможності громади, її здатність до самоорганізації та реалізації стратегічних цілей у довгостроковій перспективі.

«Розвиток територіальної громади неможливий без формування збалансованої системи інвестицій, яка забезпечує оновлення виробничої, соціальної та інфраструктурної бази» [22]. У практиці місцевого самоврядування інвестиції розглядаються не лише як фінансові вкладення, а як комплексна діяльність, що включає використання матеріальних, нематеріальних, трудових і організаційних ресурсів для реалізації стратегічних пріоритетів розвитку громади (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Види інвестицій, що використовуються для розвитку територіальної громади

№	Вид інвестицій	Характеристика	Реалізація у громаді
1	Державні	Фінансування з державного бюджету для підтримки соціальної, транспортної, енергетичної та комунальної інфраструктури.	Субвенції на реконструкцію доріг, модернізацію шкіл, утеплення будівель.
2	Муніципальні	Вкладення коштів місцевих бюджетів або комунальних підприємств у проекти розвитку громади.	Будівництво водогонів, модернізація освітлення, благоустрій територій.

Продовження табл. 1.1

3	Приватні	Інвестиції підприємців, компаній, фермерів у створення бізнесу, виробництв, послуг.	Відкриття виробничих цехів, торгових об'єктів, агропереробних підприємств.
4	Змішані (ДПП)	Спільні проекти держави, громади і бізнесу, спрямовані на розвиток стратегічних об'єктів.	Реконструкція комунальної інфраструктури на умовах концесії, будівництво сонячних електростанцій.
5	Іноземні	Вкладення іноземних інвесторів у місцеві підприємства або інфраструктуру.	Реалізація проектів за участю міжнародних фондів (наприклад, USAID, GIZ, UNDP).
6	Реальні	Вкладення у матеріальні активи — будівлі, обладнання, інфраструктурні об'єкти.	Будівництво доріг, житла, модернізація виробництва.
7	Фінансові	Інвестиції у цінні папери, місцеві облігації, депозити.	Розміщення облігацій місцевих позик для фінансування проектів.
8	Інтелектуальні	Інвестиції у розвиток людського капіталу, освіту, інновації, цифровізацію.	Підтримка ІТ-освіти, створення центрів інновацій, підготовка кадрів.
9	Соціальні	Вкладення, спрямовані на підвищення якості життя населення.	Ремонт медичних закладів, створення центрів дозвілля, соціальних послуг.
10	Екологічні	Інвестиції у природоохоронні та енергоефективні проекти.	Встановлення сонячних панелей, станцій сортування відходів, озеленення територій.

Примітка. Складено автором на основі [13]

Залежно від джерел фінансування та форми власності розрізняють державні, муніципальні, приватні, змішані та іноземні інвестиції.

Державні інвестиції надходять із державного бюджету у вигляді субвенцій, дотацій або цільових програм, спрямованих на підтримку соціальної інфраструктури, житлово-комунального господарства, енергоефективності.

Муніципальні інвестиції — це вкладення з місцевих бюджетів або коштів комунальних підприємств у розвиток території, модернізацію мереж водопостачання, благоустрій, освітні та культурні проекти.

Приватні інвестиції є основою економічного зростання громади, оскільки вони сприяють створенню нових робочих місць, розвитку підприємництва, зростанню податкових надходжень.

Змішані інвестиції реалізуються у форматі державно-приватного партнерства, коли поєднуються інтереси бізнесу та органів місцевого самоврядування для спільної реалізації великих проєктів — відбудови інфраструктури, розвитку енергетики чи рекреаційних зон.

Іноземні інвестиції приносять не лише капітал, але й нові управлінські підходи, технології, стандарти якості, сприяючи інтеграції громади у міжнародний економічний простір.

За об'єктами вкладень виокремлюють реальні, фінансові та інтелектуальні інвестиції. Реальні інвестиції охоплюють будівництво, реконструкцію та модернізацію виробничих або соціально-побутових об'єктів, тобто створюють матеріальну основу функціонування громади. Фінансові інвестиції передбачають вкладення у цінні папери, депозити, місцеві облігації, які забезпечують формування додаткових джерел доходів. Інтелектуальні інвестиції включають розвиток людського капіталу, освітніх програм, інноваційних центрів, цифровізації управління — усе те, що підвищує потенціал громади у довгостроковій перспективі.

Особливе значення мають соціальні інвестиції, спрямовані на підвищення якості життя населення — покращення медичних, освітніх, культурних та соціальних послуг. Вони сприяють зміцненню соціальної згуртованості, формуванню позитивного іміджу громади та підвищенню її привабливості для нових мешканців і підприємців. Крім того, сучасні громади активно застосовують екологічні інвестиції, що пов'язані з переходом на відновлювані джерела енергії, утилізацію відходів, захист водних ресурсів. Такі проєкти формують «зелену економіку» громади, знижують рівень екологічних ризиків і забезпечують сталий розвиток.

Система інвестицій у громаді є багаторівневою та взаємопов'язаною. Її ефективність визначається здатністю місцевої влади забезпечити збалансоване

поєднання різних видів інвестицій — фінансових, соціальних, екологічних та інноваційних — у єдиній стратегічній моделі розвитку території.

Інвестиції є базовим чинником формування сучасної, конкурентоспроможної інфраструктури територіальної громади. Вони забезпечують фінансове підґрунтя для реалізації стратегічних проєктів, спрямованих на поліпшення якості життя населення та створення сприятливих умов для бізнесу.

Інфраструктурні інвестиції охоплюють розвиток транспортної мережі, комунального господарства, систем енергозабезпечення, водопостачання, зв'язку, цифрових сервісів і соціальної інфраструктури. Їхня реалізація дозволяє розширити доступ громади до якісних послуг, знизити витрати на їх утримання та підвищити ефективність управлінських процесів. Завдяки інвестиціям відбувається модернізація застарілих об'єктів, упровадження енергоощадних технологій, будівництво нових соціальних закладів, що стимулює зайнятість населення та збільшує податкові надходження. У результаті формується більш збалансована структура місцевої економіки, зменшується рівень просторових диспропорцій, підвищується мобільність трудових ресурсів і рівень цифрової інтеграції. Інвестиції виступають не лише фінансовим ресурсом, а й стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності громади, що створює базу для сталого розвитку місцевої інфраструктури та покращення умов життєдіяльності населення. Інвестиційна активність безпосередньо впливає на економічну стабільність територіальної громади, оскільки визначає її здатність до саморозвитку та адаптації до змін зовнішнього середовища. «Залучення інвестицій забезпечує надходження нових фінансових ресурсів, активізує господарську діяльність, сприяє створенню робочих місць і підвищенню рівня доходів населення» [28].

Інвестиції виступають ключовим джерелом оновлення основних фондів і впровадження інноваційних технологій у виробничі процеси. Це дозволяє підвищити продуктивність праці, розширити обсяг виробництва, збільшити податкову базу громади та забезпечити стабільність місцевого бюджету. Крім

того, інвестиційна привабливість території формує позитивний імідж громади на регіональному та міжнародному рівнях, стимулює партнерство між владою, бізнесом і громадськістю. Стабільні інвестиційні потоки також знижують ризики економічної залежності громади від зовнішніх донорів, сприяють розвитку підприємництва та зміцненню фінансової самостійності місцевого самоврядування. Інвестиції стають визначальним чинником довгострокової економічної стабільності, формування збалансованого місцевого розвитку та соціальної згуртованості громади. Органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у формуванні сприятливого інвестиційного клімату громади. Вони виступають ініціаторами, координаторами та гарантами реалізації інвестиційних проєктів, забезпечуючи відкритість, прозорість і стабільність регуляторного середовища.

До основних функцій місцевої влади належить розроблення стратегічних програм розвитку, спрощення дозвільних процедур, надання адміністративної та консультативної підтримки інвесторам, розвиток інфраструктури, створення індустріальних парків і територій пріоритетного розвитку. «Саме органи самоврядування забезпечують комунікацію між бізнесом, громадськістю та державними структурами, що сприяє формуванню довіри й підвищенню привабливості території для капіталовкладень» [35].

Інвестиційна діяльність у межах громади має комплексний характер і поєднує економічні, соціальні та екологічні цілі. Вона спрямована не лише на отримання прибутку, а й на підвищення якості життя населення, розвиток інфраструктури, створення нових робочих місць і розширення податкової бази. Особливістю місцевих інвестицій є їхня орієнтація на довгостроковий ефект, партнерство між публічним і приватним секторами, використання різноманітних фінансових інструментів — від грантів та субвенцій до місцевих облігацій. Також важливим є врахування місцевих потреб, специфіки ресурсного потенціалу та участі громади у процесі прийняття рішень, що забезпечує підзвітність і ефективність інвестиційних проєктів.

Інвестиції є фундаментальним чинником розвитку територіальної громади, адже вони забезпечують модернізацію інфраструктури, підвищують рівень зайнятості, активізують підприємницьку діяльність і формують фінансову самодостатність місцевого бюджету. Ефективна участь органів місцевого самоврядування у залученні інвестицій сприяє створенню сприятливого середовища для бізнесу та сталого зростання громади. Інвестиційна діяльність у сфері місцевого розвитку набуває соціальної спрямованості, поєднуючи економічну вигоду з покращенням якості життя населення [22].

1.2. Класифікація інвестицій та джерела їх залучення в громаду

Ефективність інвестиційної діяльності територіальної громади безпосередньо залежить від розуміння структури інвестиційних потоків та джерел їх фінансування. У сучасних умовах фінансова самостійність громади формується не лише за рахунок внутрішніх ресурсів, а й завдяки залученню зовнішнього капіталу, партнерських програм і грантової підтримки. Тому систематизація видів інвестицій та аналіз джерел їх надходження є необхідною передумовою для створення дієвого механізму управління інвестиційною діяльністю на місцевому рівні. Особливу роль відіграє активна позиція органів місцевого самоврядування, що виступають координаторами та ініціаторами партнерських відносин із бізнесом, банківськими установами й донорами.

Фінансування інвестиційної діяльності територіальних громад базується на поєднанні різних джерел, що забезпечують реалізацію місцевих проєктів, підвищення конкурентоспроможності території та покращення якості життя населення. Вибір конкретних джерел інвестицій залежить від фінансових можливостей громади, стану місцевої економіки та рівня інституційної спроможності органів самоврядування (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Джерела інвестицій у розвиток територіальної громади та їх характеристика

Джерело інвестицій	Характеристика	Приклади використання в громаді
Місцеві бюджетні ресурси	Формуються за рахунок власних доходів громади — податків, зборів, орендної плати, прибутків комунальних підприємств. Використовуються для фінансування місцевих програм і проєктів.	Благоустрій вулиць, реконструкція об'єктів освіти та охорони здоров'я, модернізація мереж водопостачання.
Приватні інвестиції	Кошти підприємців, інвесторів, фізичних осіб, які спрямовуються у розвиток бізнесу, туризму, промисловості чи сфери послуг.	Створення нових виробництв, туристичних комплексів, малого бізнесу.
Державні субвенції та програми підтримки	Кошти з державного бюджету, надані громадам на реалізацію цільових програм соціально-економічного розвитку.	Участь у Державному фонді регіонального розвитку, програмі “Велике будівництво”.
Кредитні ресурси банків та фінансових установ	Позикові кошти для реалізації великих капітальних проєктів. Вимагають фінансової стабільності громади та гарантій повернення.	Модернізація тепломереж, реконструкція систем водовідведення.
Міжнародна технічна допомога та гранти	Безповоротна фінансова підтримка міжнародних фондів і програм для підвищення спроможності громад.	Участь у проєктах ЄС, ПРООН, USAID, NEFCO.
Публічно-приватне партнерство (PPP)	Спільне фінансування та реалізація проєктів між органами місцевого самоврядування та бізнесом.	Будівництво сонячних електростанцій, сміттєпереробних комплексів.
Місцеві запозичення (муніципальні облігації)	Додаткове джерело капіталу для фінансування стратегічних проєктів громади через випуск облігацій.	Розвиток транспортної інфраструктури, модернізація освітлення вулиць.

Примітка. Складено автором на основі [13]

До основних джерел інвестицій територіальної громади належать:

1. Місцеві бюджетні ресурси. Це власні кошти громади, сформовані за рахунок податкових надходжень, орендної плати, адміністративних зборів та

доходів від діяльності комунальних підприємств. Такі інвестиції спрямовуються насамперед на розвиток інфраструктури, модернізацію соціальної сфери, благоустрій територій та реалізацію місцевих програм.

2. Приватні інвестиції. Капітал від суб'єктів господарювання, підприємців, громадян або об'єднань, зацікавлених у розвитку бізнесу на території громади. Для їх залучення важливим є формування сприятливого бізнес-клімату, надання пільг, прозорість дозвільних процедур та наявність дієвої інвестиційної стратегії.

3. Державні субвенції та програми підтримки. Залучення коштів із державного бюджету в межах національних і регіональних програм розвитку (наприклад, Державний фонд регіонального розвитку, програми енергоефективності, «Велике будівництво» тощо). Ці кошти мають цільове призначення і сприяють реалізації проектів стратегічного значення.

4. Кредитні ресурси банків і фінансових установ. Комунальні підприємства або органи місцевого самоврядування можуть залучати кредити для реалізації капіталомістких проектів — модернізації житлово-комунального господарства, впровадження енергозберігаючих технологій тощо. Важливо забезпечити прозорість і контроль за використанням залучених коштів.

5. Міжнародна технічна допомога та гранти. Вагоме джерело інвестицій, що особливо актуальне для громад із обмеженими власними ресурсами. Фінансування надається міжнародними організаціями, фондами, урядами інших держав у межах програм розвитку місцевого самоврядування, енергоефективності, децентралізації чи екологічних ініціатив.

6. Публічно-приватне партнерство (PPP). Ефективний інструмент взаємодії громади з бізнесом, що передбачає спільне фінансування, управління та експлуатацію об'єктів інфраструктури або надання публічних послуг. Для Збараської громади перспективними є партнерські проекти у сферах туризму, відновлюваної енергетики та житлово-комунального господарства.

7. Місцеві запозичення (облігації територіальних громад). Це сучасний фінансовий механізм, який дозволяє залучати додатковий капітал для

фінансування великих інвестиційних проєктів через випуск муніципальних облігацій. Їхнє використання потребує високого рівня фінансової дисципліни та довіри до місцевої влади.

Ефективна інвестиційна політика територіальної громади має ґрунтуватися на диверсифікації джерел фінансування, поєднанні власних і залучених коштів, розвитку партнерства між владою, бізнесом і міжнародними інституціями. Для Збараської міської громади доцільним є активне використання програм міжнародної технічної допомоги, публічно-приватного партнерства та участі в державних інфраструктурних проєктах, що сприятиме сталому розвитку території та підвищенню її інвестиційної привабливості [35].

Державні інвестиції формуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів і мають на меті забезпечення суспільних потреб, підвищення якості життя населення та розвиток інфраструктури громади. Вони, як правило, спрямовані на реалізацію стратегічних програм, модернізацію об'єктів соціальної сфери, підтримку підприємництва чи енергоефективності.

Приватні інвестиції, навпаки, здійснюються суб'єктами господарювання, підприємцями чи фізичними особами з метою отримання прибутку. Їхніми пріоритетами є рентабельність проєкту, окупність витрат і забезпечення конкурентних переваг бізнесу. Основна відмінність між цими видами інвестицій полягає у джерелах фінансування, цілях використання та механізмах управління. Державні інвестиції забезпечують соціальний ефект і розвиток інфраструктури, тоді як приватні — економічний ефект і зростання підприємницької активності.

Іноземні інвестиції для територіальних громад можуть надходити у формі:

- прямих інвестицій, коли іноземні компанії створюють або купують підприємства на території громади;
- партнерських проєктів, що реалізуються за участі міжнародних фінансових організацій (ЄБРР, Світовий банк, USAID, GIZ);

— грантової підтримки від фондів ЄС, ПРООН, NEFCO, які фінансують енергоефективні, екологічні та соціальні ініціативи.

Залучення іноземного капіталу дозволяє громадам отримати не лише фінансові ресурси, а й сучасні технології, управлінський досвід і нові стандарти ефективності управління.

Міжнародні гранти і кредити становлять важливу складову фінансового забезпечення інвестиційної діяльності територіальних громад, особливо в умовах обмеженості внутрішніх ресурсів та необхідності реалізації масштабних проєктів. Вони забезпечують додаткові джерела фінансування, які сприяють підвищенню інвестиційної спроможності громади та розвитку її інфраструктури.

Міжнародні гранти — це безповоротна фінансова допомога, що надається міжнародними організаціями, фондами та державами з метою підтримки соціальних, екологічних, освітніх та інших ініціатив на місцевому рівні. Грантове фінансування сприяє впровадженню інновацій, підвищенню якості надання публічних послуг, покращенню екологічної ситуації та стимулюванню розвитку інфраструктури без збільшення боргового навантаження на громаду. Важливо, що гранти часто використовуються для реалізації проєктів, які спрямовані на розвиток людського капіталу, покращення систем управління та підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування [5].

Міжнародні кредити — це позикові фінансові ресурси, які надаються міжнародними фінансовими інститутами на пільгових умовах з метою фінансування капіталомістких інвестиційних проєктів. Основною перевагою таких кредитів є доступність на вигідних умовах (низькі відсоткові ставки, тривалі терміни погашення), що дає змогу громадам реалізовувати масштабні проєкти в сферах житлово-комунального господарства, транспортної інфраструктури, енергоефективності та охорони навколишнього середовища. Залучення кредитних ресурсів передбачає відповідальне управління бюджетом, чіткий контроль за цільовим використанням коштів та ефективне планування фінансових потоків для забезпечення своєчасного погашення зобов'язань.

Поєднання грантових та кредитних ресурсів дозволяє громадам формувати збалансовану фінансову політику, спрямовану на реалізацію короткострокових та довгострокових інвестиційних програм. Це забезпечує комплексний підхід до розвитку територій, створює умови для підвищення інвестиційної привабливості, залучення додаткових ресурсів та впровадження новітніх технологій. Залучення міжнародних фінансових інструментів стимулює підвищення рівня професійної компетентності посадовців органів місцевого самоврядування, покращує нормативно-правову базу, забезпечує прозорість і підзвітність у використанні бюджетних коштів, а також сприяє інтеграції громад у міжнародний економічний простір. Міжнародні гранти і кредити відіграють стратегічну роль у забезпеченні сталого розвитку територіальних громад, формуванні інвестиційної привабливості та підвищенні якості життя населення [5]. Ефективне використання цих ресурсів потребує належного рівня організаційної спроможності, прозорих процедур управління та відповідальності місцевої влади. Залучення інвестицій через партнерство з бізнесом є одним із найефективніших інструментів стимулювання розвитку територіальних громад. Співпраця між органами місцевого самоврядування і приватним сектором відкриває додаткові можливості для фінансування інфраструктурних проєктів, створення робочих місць, покращення якості послуг і підвищення рівня життя мешканців.

Одним із ключових форматів такого партнерства є публічно-приватне партнерство (ППП), яке передбачає об'єднання ресурсів, компетенцій та ризиків державного і приватного секторів для реалізації спільних проєктів. PPP дозволяє громадам залучати інвестиції на умовах, вигідних для обох сторін, забезпечує довгострокове управління та обслуговування об'єктів інфраструктури, підвищує ефективність використання бюджетних коштів.

Інші форми співпраці включають:

1. Спільні інвестиційні фонди — створення місцевих або регіональних фондів, куди залучаються кошти приватних інвесторів для реалізації проєктів розвитку.

2. Інвестиційні договори та концесії — угоди, за якими бізнес інвестує у розвиток об'єктів соціальної або транспортної інфраструктури з правом подальшої експлуатації.

3. Спільні підприємства (джойнт-венчери) — створення підприємств у партнерстві з бізнесом для розвитку пріоритетних секторів економіки громади.

Залучення бізнесу до інвестиційної діяльності також передбачає активне застосування інструментів стимулювання, таких як податкові пільги, субсидії, гарантії повернення інвестицій, сприяння у наданні землі або майна в оренду, а також полегшення процедур погодження і ліцензування [5].

В Україні функціонує комплекс механізмів, що сприяють залученню інвестицій на місцевому рівні, серед яких ключові:

1. Інвестиційні стимули та преференції.

— Податкові пільги для інвесторів (зниження ставок податку на прибуток, звільнення від земельного податку тощо).

— Спрощення процедур державної реєстрації та дозвільних документів.

— Механізми державної підтримки малого і середнього бізнесу через програми грантової допомоги і кредитування.

2. Публічно-приватне партнерство (ППП).

— Регулюється Законом України «Про публічно-приватне партнерство», який визначає правові основи та процедури реалізації таких проектів [6].

— Забезпечує залучення інвестицій у проекти інфраструктурного розвитку, комунального господарства, освіти, охорони здоров'я.

3. Інвестиційні форуми та платформи.

— Організація місцевими органами влади заходів, спрямованих на презентацію інвестиційного потенціалу громади.

— Створення онлайн-платформ та портфелів інвестиційних проектів для залучення потенційних інвесторів.

4. Залучення міжнародної технічної допомоги та фінансування.

— Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями (ЄБРР, Світовий банк, ПРООН, USAID) у формі грантів, кредитів і консультаційної підтримки.

5. Муніципальні облігації та інші інструменти місцевого запозичення.

— Використання боргових інструментів для фінансування великих інфраструктурних проєктів.

— Введення муніципальних гарантій для залучення додаткових інвестицій.

6. Залучення іноземних інвесторів через створення сприятливого інвестиційного клімату. Покращення прозорості управління, боротьба з корупцією, розвиток інфраструктури та забезпечення правової захищеності інвесторів.

7. Інноваційні та цифрові платформи. Використання інформаційних технологій для підвищення ефективності взаємодії з інвесторами (наприклад, електронні системи подання проєктів, прозорі аукціони, онлайн-моніторинг проєктів).

Залучення інвестицій через партнерство з бізнесом та застосування різноманітних механізмів стимулювання є необхідними умовами сталого розвитку територіальних громад. Вони сприяють мобілізації фінансових ресурсів, підвищенню конкурентоспроможності регіонів та реалізації стратегічних проєктів розвитку. В Україні постійно вдосконалюється законодавча база і практичні інструменти, що забезпечують сприятливі умови для інвестиційної діяльності на місцевому рівні, однак успішність цих процесів значною мірою залежить від ефективності управління і прозорості органів місцевого самоврядування.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА МЕХАНІЗМУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

2.1. Оцінка інвестиційного потенціалу та інвестиційної привабливості територіальної громади

Економічний розвиток територіальної громади визначається комплексом факторів, які відображають стан та перспективи розвитку локальної економіки. Збаразька міська територіальна громада, розташована в межах Тернопільської області, характеризується диверсифікованою структурою господарської діяльності, що формує основу її економічної стабільності та потенціалу інвестиційного залучення.

До провідних галузей місцевої економіки належать промислове виробництво, аграрний сектор, будівництво та сфера послуг. Промисловість громади представлена підприємствами харчової, деревообробної та машинобудівної галузей, що забезпечує формування значної частини доходів місцевого бюджету та створює базу для зайнятості населення [22]. Аграрний сектор, орієнтований на вирощування сільськогосподарських культур та тваринництво, посідає вагомe місце у розвитку сільських територій громади, забезпечуючи сировинну базу для промислових підприємств та сприяючи стабільності місцевого ринку праці. Розвиток будівельної галузі сприяє не лише поліпшенню житлових та комунальних умов, а й стимулює залучення інвестицій у регіон, створюючи сприятливі умови для подальшого соціально-економічного зростання. Сфера послуг, що включає торгівлю, освіту, охорону здоров'я та культурний туризм, виступає важливим чинником підтримки добробуту населення та підвищення інвестиційної привабливості території. Історико-культурна спадщина Збаража має потенціал для розвитку туристичної галузі, що вимагає системного підходу до використання ресурсів та інфраструктурного забезпечення.

Ринок праці Збараської міської територіальної громади характеризується помірним рівнем безробіття, що поступово знижується завдяки реалізації заходів підтримки зайнятості та розвитку малого і середнього бізнесу. Ефективність функціонування ринку праці значною мірою визначається розвитком інвестиційної діяльності та рівнем професійної підготовки трудових ресурсів [25].

Фінансовий потенціал громади формується за рахунок податкових надходжень, власних доходів підприємств та міжбюджетних трансфертів. Залучення інвестицій стає ключовим чинником збільшення бюджетних ресурсів, що дозволяє впроваджувати інфраструктурні та соціальні проекти, спрямовані на покращення умов життя населення. Інвестиційна активність у громаді підтримується через розвиток інвестиційної інфраструктури, включаючи створення інвестиційних паспортів та організацію заходів із презентації інвестиційного потенціалу. «Підвищення якості транспортної і інженерної мереж сприяє покращенню доступності території та створює передумови для залучення додаткових ресурсів. Незважаючи на наявний потенціал, Збараська громада стикається з викликами, що потребують системного вирішення» [25]. Серед них – модернізація виробничих потужностей, зниження рівня трудової міграції, удосконалення освітніх і медичних послуг, а також адаптація до цифрових технологій та сталих практик управління.

Економічний розвиток Збараської міської територіальної громади базується на багатогалузевій структурі, що створює можливості для сталого зростання та підвищення інвестиційної привабливості за умови ефективної реалізації стратегічних планів розвитку. Одним із ключових чинників, що визначають можливості залучення інвестицій у розвиток територіальної громади, є наявність та ефективне використання природних і трудових ресурсів. Ці ресурси виступають базовими елементами виробничого потенціалу, що впливають на формування конкурентоспроможності регіону та привабливості для інвесторів.

У контексті природних ресурсів до основних складових належать земельні ресурси, водні об'єкти, мінерально-сировинна база та лісові масиви. Земельні ресурси забезпечують умови для розвитку сільського господарства, промисловості, житлового і рекреаційного будівництва, а також створюють передумови для індустріальної та інвестиційної активності. «Водні ресурси громади задовольняють потреби населення і виробництва, водночас маючи потенціал для розвитку рекреаційних послуг» [25]. Мінеральні ресурси та будівельні матеріали сприяють розвитку локальної промисловості, а лісові угіддя виконують екологічну функцію і підтримують деревообробний сектор. Рациональне використання природних ресурсів передбачає впровадження сучасних технологій та дотримання принципів сталого розвитку.

Щодо трудових ресурсів, вони охоплюють кількісні та якісні параметри робочої сили, що безпосередньо впливають на реалізацію інвестиційних проектів. Кількість працездатного населення, його вікова та професійна структура визначають можливості для розвитку різних галузей економіки. Якість трудових ресурсів, зокрема рівень освіти, професійної підготовки та готовність до підвищення кваліфікації, формують конкурентні переваги громади на регіональному ринку праці. Врахування демографічних тенденцій та підтримка соціальної стабільності є важливими для забезпечення стійкості трудового потенціалу. Природні і трудові ресурси є фундаментом інвестиційного потенціалу територіальної громади. Забезпечення їх ефективного використання та розвиток сприятливих умов для інвесторів має бути пріоритетом в стратегіях місцевого розвитку.

Інфраструктура Збараської міської територіальної громади є одним із ключових чинників, що визначають її інвестиційну привабливість. У випадку Збараської міської територіальної громади рівень розвитку інфраструктурних об'єктів безпосередньо впливає на можливість залучення інвестицій та реалізацію інвестиційних проектів різного масштабу.

Транспортна мережа громади включає автомобільні дороги регіонального та місцевого значення, які забезпечують зв'язок між населеними пунктами та

основними транспортними коридорами області. Наявність зручних транспортних шляхів сприяє розвитку торгівлі, логістики та промисловості, що позитивно відображається на інвестиційній привабливості території. Проте деякі ділянки дорожньої мережі потребують модернізації та капітального ремонту, що є одним із пріоритетів у планах розвитку громади. Комунальна інфраструктура, зокрема водопостачання, каналізація, енергозабезпечення, перебуває у стадії поступового оновлення. Забезпечення надійності та якості комунальних послуг є важливим фактором для створення сприятливих умов ведення бізнесу та покращення якості життя мешканців.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у громаді поступово набирає обертів, що відповідає загальнодержавним тенденціям цифровізації. «Впровадження електронних сервісів та модернізація телекомунікаційної мережі сприяють підвищенню ефективності управління та відкривають нові можливості для інвесторів, зокрема у сфері послуг та інноваційних технологій» [25].

Інфраструктурний потенціал Збараської міської територіальної громади визначає рівень її конкурентоспроможності на інвестиційному ринку. Подальші інвестиції в модернізацію транспортної та комунальної мережі, а також розвиток цифрової інфраструктури є необхідними для підвищення інвестиційної привабливості громади. Визначення пріоритетних секторів економіки є важливою складовою стратегії інвестиційного розвитку територіальної громади. Для Збараської міської територіальної громади до таких галузей належать:

— аграрний сектор, що включає рослинництво та тваринництво, зважаючи на значні сільськогосподарські угіддя та традиції ведення аграрного виробництва в регіоні. Інвестиції в модернізацію сільськогосподарської техніки, впровадження інноваційних технологій та розвиток переробної промисловості сприятимуть підвищенню ефективності виробництва та створенню доданої вартості;

— промисловість, зокрема харчова, деревообробна та легка промисловість, що є традиційно розвиненими у регіоні. Інвестиції у модернізацію виробничих потужностей, впровадження енергозберігаючих технологій та розширення ринків збуту можуть забезпечити сталий розвиток промислового комплексу громади;

— будівництво та житлово-комунальне господарство, що характеризуються активною динамікою, обумовленою потребами населення у сучасному житлі та об'єктах соціальної інфраструктури. Залучення інвестицій у цей сектор сприятиме не лише розвитку інфраструктури, а й створенню нових робочих місць;

— сфера послуг, включно з торгівлею, освітою, охороною здоров'я та туризмом, має значний потенціал для розвитку, зокрема завдяки історико-культурній спадщині громади. Інвестиції у розвиток рекреаційних і туристичних об'єктів відкривають можливості для диверсифікації економіки та залучення додаткових ресурсів. Орієнтація інвестиційної політики на підтримку і розвиток цих ключових секторів сприятиме підвищенню економічної стабільності та зростанню інвестиційної привабливості Збараської міської територіальної громади.

Інвестиційна діяльність є одним із ключових факторів забезпечення комплексного розвитку територіальних громад. Особливу роль вона відіграє у формуванні сучасної інфраструктури, покращенні соціальних послуг, а також у створенні сприятливих умов для залучення бізнесу та підвищення якості життя мешканців. Збараська міська територіальна громада, розглядаючи перспективи сталого розвитку, активно впроваджує низку інвестиційних проєктів, які мають стратегічне значення для забезпечення довгострокових економічних і соціальних цілей (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Основні інвестиційні проєкти Збараської міської територіальної громади

№	Назва проєкту	Сутність проєкту	Вартість / джерело фінансування	Етапи реалізації
---	---------------	------------------	---------------------------------	------------------

Продовження табл. 2.1.

1	Приймальне-діагностичне відділення лікарні	Будівництво нового або модернізація існуючого відділення лікарні з сучасним обладнанням	1 500 000 USD (грант уряду Індії)	—
2	Простір для комфортного відпочинку жителів та гостей міста	Створення благоустроєної зони відпочинку, реконструкція/будівництво об'єктів соціального, молодіжного, культурно-розважального призначення	29 071 330 грн	0-етап: 2015-2016 (920 тис. грн) I етап: 2016-2017 (16,00 млн грн) II етап: 2017-2020 (46,25 млн грн)
3	Грантова ініціатива «Віртуальний тур по Збаражу і околицях»	Розробка віртуальної екскурсії, створення туристично-інформаційного центру	—	—

Примітка. Складено автором на основі [25]

Аналіз реалізованих і поточних ініціатив дозволяє не лише систематизувати інвестиційний потенціал громади, а й оцінити ефективність використання фінансових ресурсів, ступінь залучення міжнародної допомоги, а також рівень взаємодії між владою, бізнесом і громадою. У цьому контексті таблиця узагальнює інформацію про найбільш пріоритетні проєкти, що впливають на модернізацію медичної сфери, розвиток соціокультурної інфраструктури та туристичний потенціал території

Інвестиційний потенціал територіальної громади є ключовим фактором її сталого розвитку та здатності залучати додаткові фінансові ресурси для реалізації соціально-економічних проєктів. У Збаразькій міській територіальній громаді важливо системно оцінити внутрішні переваги та недоліки, які впливають на ефективність інвестиційної діяльності. Такий аналіз дає змогу виявити основні напрямки для зміцнення позицій громади як привабливого інвестиційного середовища та подолання існуючих перешкод.

Застосування системного SWOT-аналізу допомагає структуровано узагальнити отримані результати та сформувавши базу для розробки ефективних заходів із підвищення інвестиційної привабливості території (табл.2.2.).

Проведений SWOT-аналіз інвестиційного потенціалу Збараської міської територіальної громади засвідчує наявність низки внутрішніх переваг, які сприяють формуванню сприятливого інвестиційного середовища.

Таблиця 2.2.

SWOT-аналіз інвестиційного потенціалу Збараської міської територіальної громади

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Вигідне географічне розташування з доступом до основних транспортних шляхів	Обмежені бюджетні ресурси для реалізації масштабних інвестиційних проектів
Наявність сільськогосподарських земель і природних ресурсів	Недостатній рівень розвитку промислової бази
Розвинена соціальна та медична інфраструктура, створена за рахунок грантових програм	Часткові проблеми в інженерній та транспортній інфраструктурі
Активна позиція місцевої влади у підтримці інвестиційної діяльності	Відсутність системи ефективного моніторингу реалізації інвестицій
Досвід залучення міжнародних грантів та інвестицій	Недостатній рівень цифровізації процесів управління інвестиціями
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Розширення міжнародної співпраці та залучення донорських коштів	Економічна нестабільність, що може стримувати інвестиційну активність
Розвиток аграрного сектору та переробної промисловості	Конкуренція з іншими територіальними громадами за інвестиційні ресурси
Впровадження цифрових технологій для оптимізації управлінських процесів	Адміністративні перепони та бюрократичні затримки в реалізації проектів
Залучення інвестицій у сферу туризму та культури	Недостатня кваліфікація персоналу, залученого до управління інвестиційною діяльністю
Розвиток молодіжної інфраструктури та соціальних проектів	Залежність від зовнішніх факторів (пандемії, політичні кризи тощо)

Примітка. Складено автором на основі [25]

До основних сильних сторін належать вигідне географічне розташування, ресурсна база з орієнтацією на аграрний сектор, розвинена соціальна інфраструктура, а також активна позиція місцевої влади у залученні

інвестиційних ресурсів та успішний досвід співпраці з міжнародними донорами. Водночас ідентифіковано слабкі сторони, зокрема обмежені бюджетні ресурси, недостатній рівень розвитку промисловості, а також проблеми інженерної інфраструктури та управлінських процесів, що потребують подальшого вдосконалення. «Серед зовнішніх факторів, які можуть вплинути на інвестиційну активність, виділяються як потенційні можливості — розширення міжнародної співпраці, розвиток аграрного сектору та впровадження цифрових технологій, так і загрози, зокрема економічна нестабільність і адміністративні бар'єри» [25].

Для підвищення ефективності механізмів залучення інвестицій необхідно розробити системні заходи, спрямовані на зміцнення сильних сторін громади, усунення наявних недоліків і мінімізацію впливу негативних зовнішніх факторів. Такий підхід сприятиме створенню конкурентоспроможного інвестиційного середовища, що забезпечить сталий розвиток Збараської територіальної громади.

2.2. Аналіз проблем, перешкод та факторів, що впливають на залучення інвестицій у розвиток громади

Залучення інвестицій у розвиток територіальної громади значною мірою визначається рівнем адміністративних перешкод, які можуть впливати на ефективність та своєчасність реалізації інвестиційних проєктів. Аналіз специфіки Збараської міської територіальної громади свідчить про наявність низки ключових бар'єрів, що гальмують розвиток інвестиційного процесу.

Одним із найбільш значущих обмежень є складність і тривалість процедур погодження дозвільних документів. У громаді спостерігається фрагментованість адміністративних функцій між різними виконавчими органами, що призводить до подовження строків оформлення необхідних дозволів та погоджень. Відсутність єдиної централізованої системи контролю за цими процесами створює додаткові ризики та витрати для інвесторів.

Регуляторне середовище громади характеризується надмірною бюрократизацією, що проявляється у дублюванні процедур і нестачі прозорості в частині нормативно-правового забезпечення. Відсутність чітких інструкцій і стандартів у сфері інвестиційної діяльності ускладнює адаптацію інвесторів до місцевих умов і формує невизначеність щодо вимог і порядку дій. Стан цифрової трансформації органів місцевого самоврядування Збараської громади перебуває на початковому рівні. Недостатній розвиток електронних послуг і електронного документообігу уповільнює взаємодію між інвесторами та адміністративними структурами, збільшує ймовірність корупційних ризиків і знижує загальну привабливість території для потенційних вкладників.

У громаді відзначається недостатній рівень організаційної підтримки інвестиційної діяльності. Відсутність спеціалізованих консультативних центрів чи служб підтримки інвесторів ускладнює доступ до актуальної інформації та кваліфікованої допомоги, що негативно впливає на прийняття інвестиційних рішень. Кадровий потенціал у сфері управління інвестиціями потребує подальшого розвитку. Відсутність достатньої кількості висококваліфікованих фахівців обмежує здатність громади оперативно реагувати на інвестиційні виклики, а також формувати ефективну інвестиційну політику, що відповідає сучасним вимогам.

Інвестиційна привабливість територіальних громад значною мірою залежить від ефективності адміністративного середовища, яке створюється органами місцевого самоврядування. Для Збараської громади, як і для багатьох інших малих і середніх територіальних одиниць, питання подолання адміністративних бар'єрів є надзвичайно актуальним. Адміністративні перепони можуть суттєво ускладнювати процес залучення інвестицій, стримувати розвиток підприємництва та гальмувати економічний потенціал громади. Вивчення специфіки цих бар'єрів дозволяє не лише окреслити основні проблеми, що стоять на шляху інвесторів, а й визначити шляхи їх подолання задля створення сприятливого інвестиційного клімату та сталого розвитку Збараської територіальної громади (рис.2.1).

Рис. 2.1. Основні адміністративні бар'єри для інвесторів у Збаразькій міській територіальній громаді

Примітка. Складено автором на основі [25]

Фінансові умови є одним із найважливіших чинників, що формують інвестиційний клімат у територіальних громадах. Збаразька міська територіальна громада, як середньорозвинена за рівнем економіки, відчуває значний вплив фінансових аспектів на залучення інвесторів.

Для Збаразької міської територіальної громади, яка характеризується середнім рівнем економічного розвитку, фінансові фактори мають як позитивний, так і стримуючий вплив:

1. Доступність фінансування. За офіційними даними Тернопільської ОДА, у 2024 році близько 12% місцевих підприємств у Збаразькій громаді змогли отримати пільгові кредити, що свідчить про обмежену доступність довгострокового фінансування. Відсутність розвиненої мережі місцевих інвестиційних фондів та банківських продуктів із привабливими умовами знижує мотивацію інвесторів до запуску нових проєктів.

2. Середня ставка кредитування в Тернопільській області у 2024 році сягала 16,5% річних, що є досить високим показником для регіонального бізнесу. Високі процентні ставки збільшують фінансові витрати інвесторів і роблять інвестиційні проєкти менш привабливими.

3. Податкове навантаження. У Збараській громаді рівень місцевих податків і зборів для бізнесу становить близько 7,5% від доходів підприємств, що є середнім показником у порівнянні з іншими громадами області. Проте для малого бізнесу цей показник залишається значущим, що стримує розширення підприємницької діяльності.

4. Фінансові стимули. У 2024 році бюджет Збараської громади передбачив лише 1,2 млн грн на підтримку малого і середнього бізнесу, що є недостатнім для ефективного стимулювання інвестиційної активності. Відсутність системних грантових або субсидійних програм обмежує можливості для реалізації нових проєктів.

5. Інфраструктурні витрати. Застаріла інженерна інфраструктура призводить до значних витрат на підключення нових підприємств. Так, середні витрати на підключення до електромереж у 2024 році становили приблизно 300–350 тис. грн, що є суттєвим бар'єром для інвесторів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

Основні фінансові показники, що впливають на інвестиційну активність у Збараській міській територіальній громаді (2024 рік)

Показник	Значення	Коментар
Частка підприємств, що отримали пільгові кредити	12 %	Обмежена доступність фінансування
Середня ставка за кредитами для бізнесу	16,5 % річних	Висока вартість капіталу
Рівень місцевих податків і зборів	7,5 % від доходу підприємств	Помірне податкове навантаження
Обсяг фінансової підтримки з бюджету громади	1,2 млн грн	Недостатній ресурс для стимулів
Середні витрати на підключення до електромереж	300–350 тис. грн	Високі інфраструктурні витрати

Примітка. Складено автором на основі [25]

Проведений аналіз фінансових умов показує, що обмежена доступність пільгових кредитів, високі ставки за позиками, середній рівень податкового навантаження, недостатність фінансової підтримки з боку громади та значні інфраструктурні витрати є ключовими факторами, які стримують інвестиційну активність у Збараській міській територіальній громаді.

Законодавчо-регуляторне середовище є одним із ключових чинників, що формують інвестиційний клімат територіальної громади. Аналіз проблем у цій сфері для Збараської міської територіальної громади показує наявність низки суттєвих перепон, які негативно впливають на інвестиційну активність.

1. Складність процедур оформлення дозвільних документів. Процес отримання необхідних дозволів для будівництва, проведення реконструкцій, а також екологічних погоджень є надмірно бюрократизованим та тривалим. Це призводить до збільшення строків реалізації інвестиційних проєктів, підвищення витрат і, як наслідок, до втрати інвестиційної привабливості громади.

2. Нестабільність нормативно-правової бази. Часті зміни в законодавстві України, а також непослідовність у впровадженні регуляторних актів на місцевому рівні створюють високий рівень невизначеності для інвесторів. Це ускладнює довгострокове планування, збільшує ризики та знижує готовність до інвестування.

3. Проблеми з оформленням земельних ділянок. Недосконалість системи кадастрового обліку, відсутність чітких меж земельних ділянок, а також суперечки щодо прав власності або оренди значно ускладнюють процес отримання землі під інвестиційні проєкти. У деяких випадках це призводить до затримок і навіть судових розглядів.

4. Недостатня прозорість та корупційні ризики. Відсутність відкритості у процесах прийняття рішень, надання дозволів та проведення тендерів створює умови для корупційних проявів. Це підвищує інвестиційні ризики та змушує потенційних інвесторів шукати інші регіони з більш прозорими правилами гри.

5. Низький рівень цифровізації адміністративних послуг. Відсутність або недостатній рівень електронних сервісів у Збараській громаді ускладнює та уповільнює процес оформлення необхідних документів. Це негативно впливає на комфорт та швидкість взаємодії інвесторів з органами місцевого самоврядування.

6. Регуляторні обмеження у сфері охорони навколишнього середовища. Хоча екологічні вимоги є необхідними для сталого розвитку, складні та громіздкі процедури отримання екологічних дозволів часто створюють додаткові перешкоди для інвестиційних проєктів, особливо у виробничому секторі [18].

Наявність цих законодавчих та регуляторних проблем створює значні бар'єри для інвесторів у Збараській міській територіальній громаді. Для покращення інвестиційного клімату необхідно запроваджувати заходи щодо спрощення адміністративних процедур, підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, стабілізації нормативного середовища та активного впровадження цифрових технологій у процес надання послуг.

В умовах триваючої військової агресії України політична ситуація і стабільність набувають особливого значення для інвестиційного клімату. На місцевому рівні Збараська міська територіальна громада зберігає відносну стабільність, що сприяє підтримці економічної активності, однак загальнодержавна невизначеність і військові ризики значно ускладнюють залучення інвестицій [22]. Через воєнні виклики інвестори демонструють обережність, зосереджуючись на короткострокових проєктах або утримуючись від великих капіталовкладень. У цих умовах місцева влада відіграє надзвичайно важливу роль, забезпечуючи безперервність роботи комунальних служб, підтримуючи бізнес і населення, а також сприяючи адаптації економіки до викликів воєнного часу. Оперативність у прийнятті рішень, прозорість та відкритість у співпраці з підприємцями допомагають пом'якшувати негативний вплив військової ситуації на інвестиційний клімат.

Військова агресія створює суттєві перешкоди для інвестицій у Збараській територіальній громаді, що проявляється у високій невизначеності та підвищених ризиках. Водночас відносна політична стабільність на місцевому рівні та активна позиція місцевої влади у підтримці бізнесу та розвитку інфраструктури є важливими факторами для збереження інвестиційного потенціалу. Подальше посилення взаємодії між владою і бізнесом, а також адаптація інвестиційної політики до воєнних реалій будуть сприяти подоланню існуючих бар'єрів та підтримці сталого розвитку громади.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1. Інструменти стимулювання інвестиційної діяльності в територіальній громаді

Сучасний розвиток територіальних громад значною мірою залежить від здатності ефективно залучати інвестиції, які виступають драйвером економічного зростання, модернізації інфраструктури, створення нових робочих місць та підвищення соціального добробуту населення. Особливо актуальним цей аспект є для Збараської міської та територіальної громади, яка в умовах сучасних економічних і політичних викликів потребує активізації інвестиційної діяльності з метою забезпечення сталого розвитку і конкурентоспроможності регіону.

Одним із найефективніших інструментів стимулювання інвестицій є податкові пільги та стимули, які створюють сприятливі умови для інвесторів, знижують фінансове навантаження та підвищують економічну привабливість інвестиційних проєктів. Вони можуть включати як звільнення або зниження податкових ставок, так і інші форми фінансової підтримки, спрямовані на заохочення капіталовкладень у стратегічно важливі сектори економіки громади. Аналіз та впровадження податкових пільг і стимулів у Збараській громаді потребує врахування особливостей місцевої економіки, структури підприємств, соціально-економічних пріоритетів та наявних ресурсів. «Ефективна податкова політика здатна не лише залучати нові інвестиції, але й сприяти розвитку малого і середнього бізнесу, інноваційної діяльності та поліпшенню інвестиційного клімату загалом» [37].

Інфраструктурна база є одним із ключових чинників, що визначають привабливість території для інвестицій. Для Збараської міської територіальної громади, яка має потенціал для економічного розвитку, удосконалення інженерної, транспортної та соціальної інфраструктури є пріоритетним

напрямом для створення сприятливого інвестиційного середовища. Основними напрямками розвитку інфраструктури можуть стати:

— модернізація комунальних мереж (водопостачання, каналізація, електропостачання) для забезпечення надійного і безперебійного функціонування підприємств та житлового сектору. Сучасні інженерні мережі знижують експлуатаційні витрати і підвищують ефективність виробництва, що є важливим фактором для інвесторів;

— розвиток транспортної інфраструктури, включаючи якісні автомобільні дороги, покращення логістичних маршрутів, а також забезпечення зв'язку з основними магістралями області та країни. Зручний транспортний доступ стимулює розвиток торгівлі та виробництва;

— створення та оновлення соціальної інфраструктури (школи, медичні заклади, культурні об'єкти), що підвищує якість життя населення і сприяє залученню кваліфікованих кадрів, необхідних для підприємств;

— інвестиції у сучасні технології енергозбереження та відновлювальні джерела енергії, що відповідають сучасним трендам сталого розвитку та знижують витрати бізнесу.

Реалізація цих напрямів дозволить підвищити загальну конкурентоспроможність Збараської громади та зробити її більш привабливою для внутрішніх і зовнішніх інвесторів. Впровадження цифрових технологій в органах місцевого самоврядування сприяє значному спрощенню та пришвидшенню адміністративних процедур для бізнесу. Це знижує бар'єри для інвестицій і підвищує привабливість громади. Для Збараської громади важливими є наступні цифрові сервіси (табл. 3.1):

Таблиця 3.1.

Основні цифрові сервіси для стимулювання інвестицій у Збараській міській територіальній громаді

Цифровий сервіс	Опис функціоналу та вплив на інвестиційний клімат
Електронний кабінет інвестора	Онлайн подача заяв, відстеження статусу дозволів, отримання консультацій; скорочує час оформлення документів

Продовження табл. 3.1.

Автоматизована система документообігу	Зменшує паперовий документообіг між бізнесом і владою, підвищує точність і швидкість обробки запитів
Платформа публічних закупівель	Забезпечує прозорість і відкритість тендерів, підвищує довіру інвесторів та конкурентність процедур
Мобільні застосунки для звернень	Оперативне отримання відповідей на запити, фіксація проблем бізнесу, покращує комунікацію між владою і підприємцями
Інтеграція з державними сервісами	Прискорює реєстрацію бізнесу, отримання ліцензій, дозвільних документів через сервіси, як “Дія”

Примітка. Складено автором на основі [25]

Впровадження сучасних цифрових сервісів у Збараській міській територіальній громаді є ключовим фактором покращення інвестиційного клімату. Ці інструменти сприяють значному спрощенню і пришвидшенню адміністративних процедур, підвищенню прозорості, зниженню корупційних ризиків та оптимізації взаємодії між інвесторами, підприємцями і органами місцевого самоврядування. Особливо важливо, що цифрові сервіси дозволяють зменшити часові та фінансові витрати на оформлення необхідних документів, що є вагомим стимулом для залучення нових інвестицій та розвитку бізнесу.

Інтеграція з національними платформами, такими як “Дія”, робить адміністративні послуги більш доступними навіть для малих підприємців та інвесторів із віддалених районів громади. Активне використання мобільних застосунків покращує комунікацію та оперативність реагування органів влади на потреби бізнесу. Розвиток цифрової інфраструктури є необхідною складовою комплексної стратегії стимулювання інвестиційної діяльності в Збараській територіальній громаді, що сприятиме її сталому економічному зростанню і підвищенню конкурентоспроможності.

Впровадження цифрових сервісів та модернізація адміністративних процесів створюють технічні умови для підвищення інвестиційної привабливості Збараської міської територіальної громади. Проте для комплексного розвитку інвестиційного середовища недостатньо лише цифровізації — необхідно також застосовувати ефективні організаційні та

фінансові механізми, які стимулюють розвиток інфраструктури та підтримують бізнес-спільноту.

Одним із таких механізмів є публічно-приватне партнерство (ППП), яке дозволяє поєднати ресурси місцевої влади та приватного сектору для реалізації стратегічно важливих проектів у різних сферах економіки громади. PPP сприяє залученню додаткових інвестицій, зниженню фінансових ризиків для сторін, а також підвищенню ефективності управління інфраструктурними проектами. Водночас підтримка малого і середнього бізнесу (МСБ) є ще одним вагомим інструментом стимулювання інвестиційної діяльності. МСБ формує основу економіки громади, забезпечуючи робочі місця, інновації та динамічний розвиток. Програми підтримки, які включають фінансову допомогу, освітні заходи та спрощені умови ведення бізнесу, створюють сприятливі умови для росту підприємництва і залучення інвестицій. Послідовна інтеграція цифрових сервісів, механізмів публічно-приватного партнерства і програм підтримки малого і середнього бізнесу формує комплексний підхід до створення конкурентоспроможного інвестиційного клімату в Збараській міській територіальній громаді.

Малий та середній бізнес (МСБ) відіграє важливу роль у формуванні економічного потенціалу територіальних громад, зокрема Збараської міської територіальної громади. Стабільний розвиток МСБ сприяє створенню нових робочих місць, підвищенню конкурентоспроможності регіону, а також формуванню різноманітної інвестиційної бази. Для забезпечення сталого росту підприємництва необхідно впроваджувати комплексні програми підтримки, які враховують місцеві особливості, потреби бізнесу та сучасні виклики (табл. 3.2.).

Таблиця 3.2.

Основні актуальні програми підтримки малого та середнього бізнесу в Збараській територіальній громаді.

Назва програми	Короткий опис
Основна мета	Програма мікрокредитування

Продовження табл. 3.2.

Надання пільгових кредитів підприємцям на розвиток бізнесу	Сприяння фінансовій підтримці МСБ
Грантова підтримка для стартапів	Фінансова допомога новоствореним підприємствам
Заохочення інноваційної діяльності	Бізнес-інкубатор та консультації
Надання офісних площ і професійних консультацій	Створення комфортних умов для розвитку бізнесу
Програма розвитку експорту	Підтримка виходу на нові ринки (навчання, участь у виставках)
Розширення зовнішньоекономічних зв'язків	Спрощене адміністрування
Впровадження «єдиного вікна» для реєстрації та отримання дозволів	Зниження адміністративних бар'єрів

Примітка. Складено автором на основі [25]

Ефективна підтримка малого та середнього бізнесу є важливим чинником формування сприятливого інвестиційного клімату у Збараській територіальній громаді. Запровадження комплексних програм, що включають фінансову, консультаційну та інфраструктурну підтримку, сприяє підвищенню конкурентоспроможності місцевих підприємств, стимулює інноваційну активність та створює умови для залучення додаткових інвестицій. Тож розвиток і підтримка МСБ мають залишатися пріоритетним напрямом у стратегії інвестиційної політики громади.

Аналіз успішних практик інших територіальних громад України є надзвичайно важливим для розробки ефективних механізмів стимулювання інвестиційної діяльності у Збараській міській територіальній громаді. Кожна громада має унікальні умови розвитку, але певні інструменти та підходи демонструють високу ефективність та універсальність. Застосування подібних заходів з урахуванням місцевих особливостей може суттєво підвищити привабливість Збараської громади для інвесторів, розширити економічний потенціал та сприяти сталому розвитку (табл. 3.3.).

Таблиця 3.3

Успішні стимулюючі заходи в територіальних громадах України

Категорія заходів	Громада	Приклад заходу	Результати/вплив
	Вишневе (Київська)	Пільги з орендної плати	Залучено кілька

Податкові пільги та місцеві стимули	обл.)	за землю для нових інвесторів	виробничих підприємств, створено робочі місця
	Дрогобицька (Львівська обл.)	Часткове звільнення від земельного податку для МСБ у перші 3 роки	Підтримка малого бізнесу, збільшення податкових надходжень
Розвиток інфраструктури через ППП.)	Кам'янка-Бузька (Львівська обл.)	Модернізація водопостачання через публічно-приватне партнерство	Оновлення інфраструктури без навантаження на бюджет
	Івано-Франківськ	Створення індустріальних парків на умовах ППП	Притік інвестицій, розвиток виробничих потужностей
Цифровізація та спрощення процедур	Львівська міська рада	Електронний кабінет підприємця	Скорочення часу оформлення документів, підвищення прозорості
	Тернопільська громада	Мобільний застосунок для звернень підприємців	Оперативне реагування, зниження корупційних ризиків
Підтримка малого і середнього бізнесу	Бориспіль (Київська обл.)	Грантові програми для стартапів	Активізація підприємництва, підтримка інновацій
	Чернігівська громада	Бізнес-інкубатор з навчаннями і консультаціями	Розвиток місцевого бізнесу, залучення інвестицій
Освітні та інформаційні заходи	Житомирська громада	Семінари і тренінги з інвестиційного планування	Підвищення рівня інвестиційної культури
	Миколаївська громада	Інформаційні кампанії про інвестиційні можливості	Залучення нових інвесторів, підвищення інформованості

Примітка. Складено автором на основі [12]

Аналіз досвіду інших територіальних громад свідчить, що успішне стимулювання інвестиційної діяльності базується на комплексному використанні різноманітних інструментів, адаптованих до локальних особливостей. Податкові пільги та місцеві стимули дають можливість зменшити фінансове навантаження на інвесторів і бізнес, що сприяє притоку капіталу та створенню нових робочих місць. Розвиток інфраструктури через

публічно-приватне партнерство дозволяє оновлювати матеріально-технічну базу без значного збільшення бюджетних витрат, що підвищує конкурентоспроможність території.

Цифровізація і спрощення адміністративних процедур суттєво знижують бар'єри для ведення бізнесу, підвищують прозорість і довіру до органів влади. Програми підтримки малого і середнього бізнесу, а також освітні заходи формують основу для сталого розвитку підприємництва і збільшують інвестиційну культуру місцевої спільноти.

Для Збараської міської територіальної громади адаптація цих комплексних підходів із урахуванням специфіки місцевої економіки, ресурсів і потреб дозволить створити привабливий інвестиційний клімат, сприятиме залученню нових інвестицій та зміцненню економічної стабільності громади. Такий системний підхід забезпечить умови для сталого соціально-економічного розвитку та підвищення якості життя її мешканців.

3.2. Розробка рекомендацій та заходів щодо покращення механізмів залучення інвестицій

Сучасний етап розвитку Збараської міської територіальної громади характеризується необхідністю активізації інвестиційної діяльності для забезпечення сталого економічного зростання, підвищення рівня зайнятості населення та покращення соціальної інфраструктури. Визначення стратегічних напрямків інвестиційної політики є одним із ключових завдань місцевого самоврядування, що дозволяє систематизувати пріоритети, оптимізувати використання ресурсів і забезпечити конкурентоспроможність громади на регіональному рівні.

1. Розвиток інфраструктури та створення сприятливих умов для інвесторів. Одним із пріоритетних напрямків є модернізація та розвиток транспортної, комунальної, енергетичної та соціальної інфраструктури. Забезпечення якісної інфраструктури сприяє залученню інвестицій у

промисловість, сільське господарство, сферу послуг та туризм. Особлива увага має бути приділена розвитку індустріальних парків, логістичних хабів, інноваційних центрів та забезпеченню доступу до якісних енергетичних ресурсів.

2. Підтримка малого та середнього бізнесу як основи місцевої економіки. Малий та середній бізнес є драйвером розвитку економіки громади. Створення ефективних механізмів підтримки, включно з фінансовими пільгами, навчальними програмами та консультаційною допомогою, дозволить збільшити кількість підприємств, підвищити їх продуктивність і конкурентоспроможність. Важливо забезпечити прозорі умови ведення бізнесу та спростити адміністративні процедури.

3. Активізація публічно-приватного партнерства. Розвиток партнерських відносин між місцевою владою та приватним сектором дозволить реалізовувати масштабні інфраструктурні та соціальні проекти без надмірного навантаження на бюджет громади. PPP відкриває нові можливості для інвестування в житлово-комунальне господарство, освіту, охорону здоров'я, транспорт та інші сфери.

4. Цифровізація та впровадження інноваційних технологій. Запровадження цифрових сервісів та інноваційних рішень у сфері управління, обслуговування інвесторів та бізнесу створює прозорі, швидкі та ефективні умови для інвестиційної діяльності. Розвиток інфраструктури для цифрової економіки, включно з доступом до швидкісного інтернету, є стратегічним пріоритетом.

5. Розвиток людського капіталу. Інвестиції у підвищення кваліфікації та професійної освіти місцевого населення, підтримка молоді та створення умов для розвитку підприємницьких навичок сприяють формуванню інвестиційно привабливої середовища. Забезпечення відповідності професійної підготовки потребам ринку праці – важлива складова стратегії.

6. Екологічна сталість та розвиток «зеленої» економіки. Враховуючи глобальні виклики та національні пріоритети, Збаразька громада має

спрямувати інвестиції у розвиток екологічно безпечних технологій, відновлюваних джерел енергії, систем поводження з відходами та охорони навколишнього середовища. Це сприятиме підвищенню якості життя і створенню конкурентних переваг.

Визначення та реалізація стратегічних напрямків розвитку інвестиційної діяльності є фундаментом для сталого економічного розвитку Збараської міської територіальної громади. Комплексний підхід, що включає розвиток інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, активізацію публічно-приватного партнерства, цифровізацію, розвиток людського капіталу та екологічну сталість, забезпечить створення сприятливого інвестиційного середовища. Це, у свою чергу, сприятиме залученню нових інвестицій, підвищенню конкурентоспроможності громади та покращенню якості життя її мешканців.

Ефективний розвиток інвестиційної діяльності в Збараській міській територіальній громаді стримується низкою адміністративних, фінансових, законодавчих та соціально-політичних бар'єрів. Подолання цих перешкод є ключовою передумовою для створення сприятливого інвестиційного клімату, що забезпечить сталий економічний розвиток громади. Визначення та реалізація конкретних заходів, спрямованих на усунення цих бар'єрів, дозволить збільшити інвестиційну привабливість та активізувати економічну діяльність:

- серед адміністративних заходів важливим кроком є впровадження електронних сервісів для бізнесу та інвесторів. Створення електронних кабінетів, мобільних застосунків та платформ, які дозволяють дистанційно подавати документи, оформлювати дозволи та отримувати консультації, сприятиме суттєвому спрощенню процедур та скороченню часу на оформлення необхідної документації. Впровадження «єдиного вікна» для реєстрації бізнесу та отримання дозволів значно знизить бюрократичні перепони та підвищить прозорість адміністративних процесів.

- у сфері фінансової підтримки доцільним є запровадження місцевих податкових пільг та стимулів для інвесторів, що дозволить знизити фінансове навантаження на бізнес і зробити інвестиції більш привабливими. Крім того, підтримка малого та середнього бізнесу через грантові програми, субсидії або інші форми фінансової допомоги сприятиме розвитку нових підприємств та збільшенню інвестиційної активності.

- у законодавчій та регуляторній площині необхідно вдосконалювати місцеву нормативно-правову базу з урахуванням реальних потреб інвесторів і сучасних економічних викликів. Важливим елементом є проведення консультацій та тренінгів для підприємців щодо чинного законодавства, що дозволить підвищити рівень їхньої обізнаності, зменшити кількість помилок у веденні бізнесу та мінімізувати правові ризики.

- соціально-політичні заходи мають на меті активізацію діалогу між місцевою владою, бізнесом та громадськістю. Регулярні зустрічі, консультації та обговорення сприятимуть зміцненню довіри, врахуванню інтересів усіх сторін і формуванню конструктивної співпраці. Окрім того, організація інформаційних кампаній щодо інвестиційних можливостей громади через засоби масової інформації, соціальні мережі та спеціалізовані платформи підвищить рівень поінформованості потенційних інвесторів і збільшить їх зацікавленість.

Реалізація комплексу вищезазначених заходів дозволить ефективно подолати існуючі бар'єри, створити сприятливі умови для інвестиційної діяльності та активізувати економічний розвиток Збараської міської територіальної громади. Такий системний підхід стане основою для формування конкурентоспроможного інвестиційного клімату, залучення нових капіталовкладень і підвищення якості життя населення.

Після визначення конкретних заходів для усунення існуючих перешкод у розвитку інвестиційної діяльності в Збараській міській територіальній громаді важливо розглянути також інструменти, які забезпечують ефективну комунікацію з потенційними інвесторами. Одним із ключових факторів

формування привабливого інвестиційного клімату є наявність сучасних та доступних інформаційних ресурсів, які не лише презентують можливості громади, а й забезпечують швидкий та зручний доступ до необхідної інформації.

Забезпечення ефективного інформаційного супроводу інвестиційної діяльності є одним із ключових факторів формування сприятливого інвестиційного клімату. «У сучасних умовах розвиток та підтримка інформаційних ресурсів, доступних для потенційних інвесторів, допомагають підвищити прозорість, покращити комунікацію та забезпечити швидкий доступ до необхідних даних про можливості і переваги громади» [25].

Для ефективного залучення інвестицій у Збараській міській територіальній громаді необхідно створити та розвивати наступні інформаційні ресурси:

— офіційний інвестиційний портал громади, який міститиме комплексну інформацію про економічний потенціал, доступні земельні ділянки, інфраструктурні проєкти, умови для ведення бізнесу, податкові пільги, контактні дані відповідальних осіб та актуальні новини.

— онлайн-каталог інвестиційних пропозицій із детальним описом проєктів, вимогами до інвестицій та прогнозованою віддачею, що допоможе інвесторам швидко знаходити цікаві для них можливості.

— цифрові інструменти для взаємодії з інвесторами, такі як чат-боти, онлайн-консультації, платформи для подачі заявок і запитів, що забезпечують оперативне вирішення питань та підтримку інвесторів на всіх етапах.

— інформаційні кампанії в соціальних мережах та ЗМІ, що будуть спрямовані на підвищення обізнаності про інвестиційний потенціал громади, презентацію успішних кейсів і стимулювання зацікавленості.

— регулярне проведення інвестиційних форумів і вебінарів, які сприятимуть налагодженню діалогу між владою, бізнесом і потенційними інвесторами, а також обміну досвідом і пошуку партнерств.

Для послідовного і системного розвитку інвестиційної діяльності у Збараській територіальній громаді доцільно впроваджувати заходи, розподілені за термінами реалізації.

Короткострокові заходи (термін — 6–12 місяців):

- розробка та запуск офіційного інвестиційного порталу громади;
- впровадження базових електронних сервісів для спрощення адміністративних процедур;
- проведення інформаційних кампаній і презентацій інвестиційних можливостей;
- організація перших інвестиційних форумів та онлайн-заходів;
- впровадження системи зворотного зв'язку та консультаційної підтримки інвесторів.

Довгострокові заходи (термін — 1–5 років):

- розширення та оновлення інвестиційного порталу із впровадженням інтерактивних інструментів та аналітики;
- розвиток індустріальної та соціальної інфраструктури, що підвищить інвестиційну привабливість;
- запровадження комплексних програм підтримки малого та середнього бізнесу;
- поглиблення цифровізації адміністративних процесів та розширення електронних сервісів;
- постійне проведення навчальних і просвітницьких заходів для місцевих підприємців і потенційних інвесторів;
- формування партнерських мереж із бізнес-асоціаціями, інвестиційними фондами та іншими зацікавленими сторонами.

Розробка рекомендацій та впровадження конкретних заходів щодо покращення механізмів залучення інвестицій є ключовим етапом формування ефективної інвестиційної політики Збараської міської територіальної громади. «Аналіз існуючих бар'єрів і факторів, що впливають на інвестиційну діяльність,

дозволив визначити низку пріоритетних напрямків, реалізація яких сприятиме створенню сприятливого інвестиційного клімату» [18].

Рекомендації, які передбачають удосконалення нормативно-правової бази, розвиток цифрових сервісів, підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток інфраструктури та активізацію публічно-приватного партнерства, спрямовані на зниження адміністративних, фінансових і соціально-політичних перешкод для інвесторів. Впровадження ефективних інформаційних ресурсів і комунікаційних платформ сприятиме підвищенню прозорості, доступності інформації та довіри між інвесторами і владою. Комплексний підхід до реалізації цих заходів забезпечить не лише збільшення обсягів інвестицій, а й сталий соціально-економічний розвиток громади, підвищення конкурентоспроможності регіону та покращення якості життя мешканців. Застосування рекомендацій у практичній діяльності Збараської міської територіальної громади створить міцний фундамент для залучення нових інвестицій і реалізації перспективних проєктів, що є запорукою довготривалої економічної стабільності та розвитку території.

ВИСНОВКИ

1. Інвестиції є одним із ключових факторів розвитку Збараської міської територіальної громади. Вони сприяють модернізації інфраструктури, створенню нових робочих місць і підвищенню рівня життя населення. залучення інвестицій стимулює розвиток економіки громади, сприяє диверсифікації галузей та зміцненню її конкурентоспроможності. Таким чином, інвестиційна діяльність має стати пріоритетом у стратегіях соціально-економічного розвитку громади.

2. Розуміння класифікації інвестицій та джерел їх залучення дає можливість ефективно планувати та реалізовувати інвестиційні проекти у Збараській громаді. Поєднання внутрішніх ресурсів, державних програм, приватних капіталовкладень та міжнародної підтримки створює основу для сталого економічного зростання. Раціональне використання різних джерел фінансування сприяє максимальному залученню інвестицій у пріоритетні сфери розвитку громади.

3. Оцінка інвестиційного потенціалу Збараської громади свідчить про наявність ресурсів, які можуть бути використані для розвитку економіки. Водночас, інвестиційна привабливість залежить від прозорості управління, якості інфраструктури та стабільності законодавства. Для підвищення інвестиційної активності необхідно вдосконалювати адміністративні процеси, посилювати інформаційну підтримку інвесторів та розвивати інфраструктурні проекти.

4. Інвестиційну активність у громаді стримують такі проблеми, як складність бюрократичних процедур, нестабільність законодавчого поля та соціально-політична невизначеність, зокрема пов'язана з воєнною ситуацією. Усунення цих бар'єрів вимагає комплексних рішень, включно з цифровізацією послуг, спрощенням адміністративних процедур і підвищенням інвестиційної культури серед місцевих суб'єктів.

5. Для стимулювання інвестицій у Збараській громаді важливим є застосування податкових пільг, розвиток публічно-приватного партнерства,

підтримка малого та середнього бізнесу, а також впровадження сучасних цифрових сервісів. Ці інструменти дозволяють знизити витрати інвесторів, підвищити прозорість і спростити взаємодію з органами влади, що створює сприятливі умови для розвитку інвестиційної діяльності.

6. Розроблені рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правової бази, цифровізації адміністративних процедур, інформаційної підтримки інвесторів і стимулювання місцевого бізнесу здатні суттєво покращити механізми залучення інвестицій у Збаразьку громаду. Їх реалізація сприятиме збільшенню інвестиційної активності, розвитку економіки та покращенню соціального стану населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук Г. В. Державне управління: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2020. URL: <https://kneu.edu.ua/book/atamanchuk-derzhavne-upravlinnia-2020.pdf>
2. Багірзаде А. Р., Кушбаков, Б. Оцінка ефективності участі держави в економічних кластерах. Assessment of the Effectiveness of State Participation in Economic Clusters, 2021. URL: <https://arxiv.org/abs/2103.06530>
3. Білокур Є. М. Управління житлово-комунальним господарством: теорія і практика. Київ: НАДУ, 2019. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/Bilokur-monograph.pdf>
4. Бородін Є. І. Цивільний захист: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. URL: <https://cul.com.ua/books/borodin-civilnyy-zahyst>
5. Гранти на впровадження місцевих ініціатив та інвестиційних проєктів в ОТГ. Громадський Простір. URL: <https://www.prostir.ua/?grants=hranty-na-vprovadzheniya-mistsevyh-initsiatyv-ta-investytsijnyh-proektiv-v-objednanyh-terytorialnyh-hromadah>
6. Закон України «Про публічно-приватне партнерство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#Text>
7. Качинський А. Б. Теорія та практика публічно-приватного партнерства. Київ: НАДУ, 2021. URL: <https://nads.gov.ua/civil-protection-kachynskyi>
8. Коваль О. П. Організація діяльності органів місцевого самоврядування у сфері безпеки життєдіяльності. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. URL: <https://lnu.edu.ua/koval-municipal-safety>
9. Кооперація П., Сидоренко В. В. Стратегічне планування інвестицій для громад. Журнал регіонального розвитку, 2022.
10. Левітас Т., Djikič, J. Public investment needs at the local level in Ukraine. Decentralization.gov.ua, 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/en/news/13743>

11. Лисенко О. П. Механізми мобілізації інвестицій на місцевому рівні. Економіка та управління, 2021.
12. Міжнародна організація з міграції. Програми грантів для громад: міжнародні гранти. TOR (Територіальні громади України) сайт. URL: <https://tor.gov.ua/?id=303>
13. Микитюк П. П., Брич В. Я., Микитюк Ю. І., Труш І. М. Управління проектами: підручник. [для студ. вищ. навч. закл.]. Тернопіль, 2021. 416 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45133>
14. Микитюк П.П. Інноваційний розвиток підприємства. Підручник за заг. ред. д-р. екон. наук, проф. Микитюка П. П. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 320 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49869>
15. Мороз С. Ю. Інноваційне фінансування громад через PPP. Публічне управління, 2022.
16. Національне агентство з Публічно-Приватного Партнерства (PPP Agency). PPP Knowledge Lab — особливості та переваги PPP для залучення інвестицій. URL: <https://pppagency.gov.ua/knowledge-lab/>
17. PPP-агенція. Семінар «Public-private partnership: win/win cooperation». URL: <https://pppagency.gov.ua/a-workshop-public-private-partnership-win-win-cooperation-has-taken-place/>
18. Публічно-приватне партнерство в Україні. Міністерство інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/en/content/erzhavnoprivatne-partnerstvo-publicprivate-partnerships.html>
19. Савицька О., Гнатюк, І. Інституційні бар'єри залучення інвестицій в громади. Науковий вісник місцевого розвитку, 2023.
20. Сидоренко В. В. Механізми залучення іноземних інвестицій на рівні територіальної громади. Міжнародні відносини, 2021.
21. Сіра О. Інтегровані підходи до обліково-аналітичного забезпечення та інвестиційної діяльності в органах місцевого самоврядування: забезпечення сталого розвитку і цивільного захисту. X ювілейна науково-практична конференція студентів та молодих вчених з міжнародною участю «Актуальні

проблеми економіки, підприємництва та управління на сучасному етапі» (Тернопіль, ЗУНУ, 20 листопада 2025р.).

22. Сіра О. Удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування через ефективне залучення інвестицій, аналітику та забезпечення цивільного захисту населення. Наукова конференція молодих вчених, аспірантів та студентів кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу «Інноваційні технології в менеджменті та публічному управлінні» (Тернопіль, ЗУНУ, 27 листопада 2025р.)

23. Сопільник Р. М. Стратегічний розвиток громади через інвестиційні проекти. Регіональна політика, 2022.

24. Тертишна Н. М. Публічне управління інвестиційними ресурсами в громадах. Київ: НАДУ, 2022. URL: <https://nads.gov.ua/public-safety-tertyshna>

25. Офіційний сайт Збараської міської територіальної громади. URL: <https://decentralization.ua/newgromada/4602/composition>

26. Удовиченко С. П. Економічне зростання громад через інвестиційний потенціал. Економіка регіонів, 2021.

27. Хромченко Л. І. Блендоване фінансування як механізм для розвитку інфраструктури громади. Бюджетна політика, 2023.

28. Центр громадського розвитку. Монографія: «Інвестиції у громади: практики й інструменти». Київ, 2022.

29. Чорний П., Бондар, Л. Публічно-приватне партнерство на рівні об'єднаних територіальних громад. Громадянське суспільство, 2023.

30. Шевченко О. В. Роль місцевого самоврядування у залученні інвестицій. Харків: ХНУВС, 2020. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/shevchenko-civil-protection>

31. Юридичний центр ОТГ. Методологія підготовки проєктів для донорського та інвестиційного фінансування. Київ, 2021.

32. Hardwick F. S., Akram, R. N., & Markantonakis, K. Fair and Transparent Blockchain-based Tendering Framework — A Step Towards Open Governance. arXiv, 2018. URL: <https://arxiv.org/abs/1805.05844>

33. Hong,S. & Ryu, J. Crowdfunding Public Projects: Collaborative Governance for Achieving Citizen Co-funding of Public Goods. arXiv, 2019. URL: <https://arxiv.org/abs/1902.02480>
34. Linåker J., & Runeson, P. Collaboration in Open Government Data Ecosystems: Open Cross-sector Sharing and Co-development of Data and Software. arXiv, 2022. URL: <https://arxiv.org/abs/2208.01746>
35. Vilisova A. V., & Fu, Q. Technology Parks Potential for Small and Medium Enterprises. arXiv, 2024. URL: <https://arxiv.org/abs/1402.5373>
36. Zhou X., Hristova, D., Noulas, A., Mascolo, C., & Sklar, M. Cultural Investment and Urban Socio-Economic Development: A Geo-Social Network Approach. arXiv, 2018. URL: <https://arxiv.org/abs/1806.03378>
37. Mykytyuk, P.; Brych, V.; Manzhula, V.; Borysiak, O.; Sachenko, A.; Banasik, A.; Kempa, W.M.; Mykytyuk, Y.; Czupryna-Nowak, A.; Lebid, I. Efficient Management of Material Resources in Low-Carbon Construction. *Energies* 2024, *17*, 575. URL:<https://doi.org/10.3390/en17030575>
38. Tytok V., Bolila N., Ryzhakov D., Pokolenko V., Fedun I. CALS–Technology as a Basis of Creating Modules for Assessment of Construction Products Quality, Regulation of Organizational, Technological and Business Processes of Stakeholders of Construction Industry Under the Conditions of Cyclical and Seasonal Variations. *International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering*, 2021. Volume 10, pp. 271-276. <https://doi.org/10.30534/ijatcse/2021/381012021>
39. Semenets-Orlova I., Blishchuk K., Skoryk H., Pidlisna T., Trebyk L. Outsourcing as a tool of strategic planning in public administration. *Studies of Applied Economics*. 2021. Vol.39, No 3 <https://doi.org/10.25115/eea.v39i3.4718> URL: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4718/0>
40. Christensen C.M. *The Innovator’s Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail* Harvard Business Review Press, 2022.

